

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

UZLUKSIZ TA'LIMNING NAZARIY-METODIK ASOSLARI VA
XALQARO TAJRIBA

Ilmiy rahbar: Nematov Bahodir Sharipovich

Murodova Diyora Raimovna

Samarqand davlat chet tillari instituti

*Ingliz tili fakulteti Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy til ingliz tili
yo'nalishi 4-bosqich talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada uzluksiz ta'limning nazariy va metodik asoslari, uning xalqaro tajribadagi o'rni hamda O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar ilmiy tahlil etilgan. Rivojlangan davlatlar tajribasi asosida uzluksiz ta'limning zamonaviy modeli, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli transformatsiya jarayoni va pedagogik innovatsiyalarning ta'siri yoritilgan. Shuningdek, uzluksiz ta'limning inson kapitalini rivojlantirishdagi ahamiyati va O'zbekistonda uni kuchaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Tayanch so'zlar: uzluksiz ta'lim, raqamli transformatsiya, kompetensiya, xalqaro tajriba, innovatsiya, pedagogik texnologiyalar, integratsiya, ta'lim tizimi.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методические основы непрерывного образования, его место в международной практике и реформы, проводимые в системе образования Узбекистана. На основе анализа опыта развитых стран раскрываются современные модели непрерывного обучения, компетентностный подход, процессы цифровой трансформации и педагогические инновации. Также обоснована роль непрерывного образования в развитии человеческого капитала и предложены направления его совершенствования в Узбекистане.

Ключевые слова, Непрерывное образование, цифровая трансформация, компетенции, международный опыт, инновации, педагогические технологии, интеграция, образовательная система.

THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF
LIFELONG EDUCATION AND INTERNATIONAL EXPERIENCE"

Annotation. This article examines the theoretical and methodological foundations of lifelong learning, its role in international educational practice, and the reforms implemented in Uzbekistan's education system. Based on the experience of developed

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

countries, the paper analyzes modern lifelong learning models, the competency-based approach, digital transformation processes, and pedagogical innovations. The study highlights the importance of lifelong learning for human capital development and presents recommendations for enhancing the system in Uzbekistan.

Keywords: *Lifelong learning, digital transformation, competency-based approach, international experience, innovation, pedagogical technologies, integration, education system.*

Kirish

Zamonaviy globallashuv sharoitida ta'lim tizimining raqobatbardoshligini ta'minlash uchun eng muhim yo'nalishlardan biri bu — uzluksiz ta'lim tizimini takomillashtirishdir. Uzluksiz ta'lim konsepsiyasi shaxsning butun umri davomida bilim egallashi, malakasini yangilashi va jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda rivojlanib borishini ta'minlaydigan mukammal mexanizmdir. Bugungi kunda xalqaro maydonda ta'limning sifat ko'rsatkichlari aynan uzluksiz ta'lim tizimi orqali belgilanmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar ham uzluksiz ta'lim falsafasiga tayangan holda amalga oshirilayotgani bilan xarakterlidir.

Mazkur maqolada uzluksiz ta'limning nazariy-metodik asoslari, uning evolyutsiyasi, xalqaro tajriba hamda O'zbekistonda uzluksiz ta'limni rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari ilmiy asosda yoritiladi.

Uzluksiz ta'lim tushunchasi va uning ilmiy-nazariy asoslari.

Uzluksiz ta'lim (lifelong learning) – insonning butun umri davomida bilim, ko'nikma va malakalarni muntazam egallash jarayonidir. Ushbu konsepsiya XX asrning ikkinchi yarmida shakllanib, UNESCO tomonidan 1970-yillardan boshlab ta'lim siyosatining asosiy tamoyillaridan biri sifatida ilgari surila boshlandi. Keyingi o'n yilliklarda raqamli transformatsiya, iqtisodiy o'zgarishlar, jamiyatning intellektual ehtiyojlari kuchayishi uzluksiz ta'lim tushunchasini nafaqat ta'lim siyosati, balki davlat strategiyasining asosiy yo'nalishiga aylantirdi.

Uzluksiz ta'limning nazariy asoslarini quyidagi tamoyillar tashkil etadi:

- Inson markaziylik tamoyili – ta'limning barcha bosqichlari shaxsning manfaatiga xizmat qilishi.
- Moslashuvchanlik – ta'lim mazmunining jamiyat va zamon talablariga mos ravishda o'zgarib borishi.
- Integrallik – maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'limning bir-biri bilan uzviy bog'liqligi.
- Innovatsionlik – ilg'or texnologiyalar, pedagogik metodlar va raqamli vositalardan foydalanish.
- Davriylik va izchillik – har bir bosqich oldingi ta'lim jarayonini davom ettirishi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

• Nazariy adabiyotlarda uzluksiz ta'limning bosh maqsadi shaxsni ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayotning faol ishtirokchisiga aylantirish, o'zini-o'zi rivojlantirishga undashdan iborat deb ko'rsatiladi.

Uzluksiz ta'limning metodik asoslari

Uzluksiz ta'lim metodikasida ta'limning uzviy bog'liqligini ta'minlovchi yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Bular:

Kompetensiyaviy yondashuv. Bugungi ta'lim jarayonida bilimlarni yodlatish emas, balki kompetensiyalarni shakllantirish ustuvor hisoblanadi. Chunki kompetensiyalar shaxsning real hayot faoliyatida o'z bilim va ko'nikmalaridan unumli foydalanish qobiliyatini belgilaydi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv

O'quvchi yoki talaba faqat axborot iste'molchisi emas, balki faol ishtirokchiga aylanishi lozim. Metodik jihatdan bu interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar, loyihaviy faoliyat orqali ta'minlanadi.

Individual ta'lim trayektoriyalari. Har bir shaxsning bilimga qiziqishi va qobiliyati turlicha bo'lgani uchun ta'lim jarayonida moslashtirilgan dasturlardan foydalanish zarur.

Raqamli ta'lim metodikasi. Uzluksiz ta'limning muhim komponenti — masofaviy ta'lim, onlayn platformalar, elektron darsliklar, sun'iy intellekt asosida shakllangan o'quv tizimlaridir.

Jahon tajribasi: rivojlangan davlatlarda uzluksiz ta'lim modeli

Finlyandiya tajribasi

Finlyandiya uzluksiz ta'lim ta'lim tizimining eng muhim qismi bo'lib, aholining 70% dan ortig'i hayoti davomida doimiy o'qish kurslarida qatnashadi. Ta'limda "ko'nikmalarni yangilash" (reskilling) dasturlari keng qo'llanadi.

Yaponiya modeli. Yaponiyada "hayot davomida o'qish madaniyati" davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanadi. Aholi uchun bepul yoki arzon malaka oshirish markazlari faoliyat yuritadi.

Janubiy Koreya tajribasi.

Koreyada uzluksiz ta'limning asosiy tamoyili — texnologik o'zgarishlarga moslashuvchanlik. Bu davlatda raqamli ta'lim platformalarida o'quv kurslari soni yiliga 2000 tadan ortiq yangilanadi.

Germaniya dual ta'lim tizimi.

Germaniyada uzluksiz ta'lim mehnat bozoriga uyg'un holatda olib boriladi. Talabalar o'qish jarayonida korxonalarda amaliyot o'tash orqali o'z kompetensiyalarini tizimli ravishda mustahkamlaydi.

O'zbekistonda uzluksiz ta'lim tizimining rivojlanishi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda uzluksiz ta'lim konsepsiyasi tubdan takomillashmoqda. Ta'lim sohasida qabul qilingan konsepsiyalar, davlat dasturlari, raqamli ta'lim platformalarining joriy etilishi – bularning barchasi uzluksiz ta'limga o'tishning muhim bosqichidir.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Muhim yo‘nalishlar: maktabgacha ta‘lim qamrovining oshirilishi; xalqaro baholash dasturlariga mos metodikaning joriy etilishi; o‘rta maxsus va oliy ta‘lim integratsiyasi; pedagoglar malakasini doimiy oshirib borish; ta‘limda raqamli transformatsiya.

Uzluksiz ta‘lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha takliflar.

✓ Ta‘limning barcha bosqichlari uchun yagona kompetensiyalar xaritasini ishlab chiqish.

✓ Pedagoglar malakasini muntazam oshirish tizimini takomillashtirish.

✓ “Bir umr o‘qish madaniyati”ni targ‘ib qiluvchi davlat dasturlarini yaratish.

✓ Elektron ta‘lim platformalarini yanada rivojlantirish.

✓ Xalqaro ta‘lim tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytirish.

Xulosa, uzluksiz ta‘lim – zamonaviy jamiyatning asosiy ehtiyoji va ta‘lim siyosatining bosh yo‘nalishlaridan biridir. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatmoqdaki, raqobatbardosh iqtisodiyot va barqaror rivojlanish ta‘limning uzluksizligi orqali ta‘minlanadi. O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu yo‘nalishda sezilarli natijalar bermoqda. Ta‘lim tizimida innovatsiyalar, metodik yondashuvlar va xalqaro tajribalarni joriy etish orqali uzluksiz ta‘limni takomillashtirish mamlakat intellektual salohiyatini yanada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNESCO. Lifelong Learning Concept and Strategies. Paris, 2022.
2. OECD. Education at a Glance. 2023.
3. Knowles M. The Adult Learner: A Definitive Classic. 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta‘lim sohasiga oid farmon va qarorlari.
5. Hasanov U. O‘zbekistonda Uzluksiz Ta‘lim Nazariyasi. Toshkent: Fan, 2021.
6. European Commission. Digital Education Action Plan. 2022.

